

Innocents o optimistes?

ÁLVARO PORRO

A l'últim número acabàvem preguntant-nos per la necessitat d'un cert optimisme vocacional per practicar el consum conscient. Avui examinem els nostres pensaments optimistes i pessimistes sobre si això del consum conscient serveix de res.

► PESSIMISME REBEL?

El cinisme amb fortes dosis de pessimisme (i fins i tot amb connotacions de rebel·lia) sobre l'evolució de les nostres societats s'ha fet un lloc significatiu, potser per contraposició a l'"obligat" optimisme oficial en el progrés.

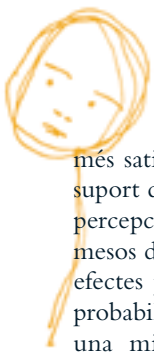
No obstant això, una mirada pessimista sol dur a pensar que les coses no poden ser d'una altra manera, i això sovint desemboca en la desesperança i el conformisme. En Ricardo, des de Madrid, comparteix el seu pensament pessimista quan es refereix a l'actual societat de consum: *la considerem l'única forma de viure, el resultat lògic de l'evolució humana: l'últim i més real dels camins.*

Davant d'això, el ja popular lema propagat pels fóruns socials i altres mobilitzacions altermundistes (Un altre món és possible) es posiciona contundentment reivindicant l'optimisme com a postura política. Sembla voler deixar clar que una visió activa, crítica i inconformista de la

situació actual no només és compatible amb una actitud optimista... sinó que probablement n'és una bona aliada. Els grans canvis socials han coincidit amb moments de crisi estructural però també de gran optimisme.

A més, no solament no hi perdem res, sent optimistes, sinó que hi podem guanyar molt. Hi ha una llarga llista d'estudis que descriuen les conseqüències positives tant físiques com psicològiques de l'optimisme, fins i tot apunten a més capacitat de transformar situacions i l'associen a hàbits més saludables, a més compromís...¹ Un grup de psicòlegs va publicar l'any 1989 un complet estudi de seguiment a malalts de cor sotmesos a un *bypass*.² Les conclusions mostraven una tendència segons la qual els malalts més optimistes (amb millors expectatives respecte al resultat de la situació) tenien menys tendència a l'hostilitat i la depressió abans de l'operació, més alleugeriment i alegria immediatament després,

més satisfacció amb la cura mèdica i el suport de familiars i amics, i una millor percepció de la seva qualitat de vida sis mesos després. L'optimisme també tenia efectes purament físics, com ara menys probabilitat d'infart durant l'operació, una millor i més ràpida recuperació postoperatòria, o tornar més aviat a la feina i a la vida normal.

OPTIMISTES PERÒ NO XIMPLES

Podríem pensar que l'inconvenient de l'optimisme és el dia que caus de la figura i et topes amb una realitat negativa. Tot i això, la bibliografia científica que hem consultat afirma que les actituds optimistes solen generar menys estrès en situacions adverses i demostren més capacitat per generar estratègies de resolució de problemes o fins i tot per acceptar la realitat i aprendre en situacions sense solució. Mentre que, en aquests casos, les actituds pessimistes solen tendir a la negació o a l'"escapisme", i sobretot a més passivitat o conformisme.

Amb tot, classificar una persona d'optimista o pessimista és molt relatiu i subjectiu; una mateixa actitud podria rebre diferents etiquetes segons l'"etiquetador" o segons quin matís es prengué en consideració. Les respostes al nostre qüestionari mostren que és possible acostar-se al consum conscient i transformador (CCT) tant des de postures pessimistes com des de postures optimistes, tot i que hi ha qui creu que

el CCT és optimista per naturalesa, com la Sara (de 29 anys, des de Barcelona): *Penso que el sol fet de practicar el consum conscient ja és molt optimista! Creure que les nostres petites accions poden produir un canvi és una idea que implica molta confiança en l'ésser humà.*

No obstant això, en el context actual l'optimisme no sempre sembla positiu. Per a alguns pot acostar-se a la innocència (no adonar-se que les coses no milloren i que hi ha estructures que, en comptes d'anar de baixa, s'enforteixen amb això), a l'irrealisme (no ser conscients dels problemes, de la seva gravetat i de la dificultat de les solucions) i al conformisme (conformar-se per no canviar o magnificar l'abast dels canvis superficials). No serà en va prevenir-nos contra aquest optimisme conformista tan comú en les estratègies comunicatives del màrqueting verd o en la responsabilitat social corporativa més feridora i contraproduent.

Però més enllà d'optimismes i pessimismes, la pregunta retruny: serveix de res això del CCT? I si no tenim prou temps abans que tot plegat s'ensorri, de què haurà servit? Nosaltres hem anat trobant diferents respostes.³ D'una banda entenem el CCT com una cosa que comença per fomentar formes de vida, de relació, hàbits... que ens satisfan, ens aporten, ens omplen... Així ho expressa l'Úrsula (de 25 anys, des de Madrid): *A mi se'm va obrir un ventall de possibilitats quan vaig canviar els hàbits alimentaris, i aviat aquest*

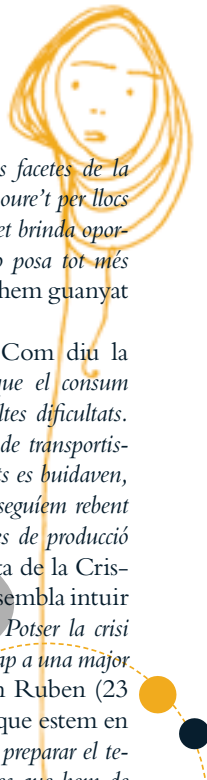
ventall es va estendre a totes les facetes de la meua vida, perquè comences a moure't per llocs nous, amb gent nova, i tot això et brinda oportunitats que desconeixes i t'ho posa tot més fàcil. Per tant, tot això que hi hem guanyat si arriba la gran crisi.

Però no queda tot aquí. Com diu la Lara, *En època de crisi crec que el consum conscient pot protegir-nos de moltes dificultats. Per exemple, durant les vagues de transportistes els prestatges dels supermercats es buidaven, però nosaltres, a la cooperativa, seguïem rebent puntualment el cistell de verdures de producció local.* El pessimisme optimista de la Cristina (46 anys, des de Vitòria) sembla intuir la crisi com a pas necessari: *Potser la crisi econòmica i ecològica ens mourà cap a una major consciència.* I l'optimisme d'en Ruben (23 anys, des de Manlleu) pensa que estem en el bon camí: *Crec que hem de preparar el terreny per quan arribi la crisi, crec que hem de desenvolupar els recursos necessaris per al futur, i en aquest sentit ja hi ha molta gent i moltes iniciatives i moviments que viuen avançant-se als esdeveniments i aportant les eines adequades perquè puguem viure d'una altra manera, alimentant l'optimisme de tots els que creiem en un altre món.*

¹ Hi ha una revisió completa de la bibliografia científica sobre el tema al llibre *Optimism & pessimism: implications for theory, research, and practice*, publicat per l'American Psychological Association el 2001.

² M. Scheier i altres: *Dispositional optimism and recovery from coronary artery bypass surgery: The beneficial effects on physical and psychological well-being*. Journal of Personality and Social Psychology núm. 57, 1989.

³ Per a una explicació més en profunditat: Opcions n.22, secció Mirades.

amb esmorzar ecològic...

casa
d'hostes

Barcelona

www.casaherve.net

Menjador
Escolar
Sostenible

futur
restauració sostenible

Servei de Càtering
Gestió de cuines escolars
Comerç just
Reinserció laboral
Productes ecològics

Futur Just Empresa d'Inserció SL · Hércules, 3 · 08002 Barcelona · 93 302 19 27
catering@futur.cat · www.futur.cat

Quines possibilitats

hi veus, a això del consum conscient: serveix d'alguna cosa?

El teu pensament...
més pessimista sobre el tema.

Mariel, 30 anys, Barcelona
Sociòloga, assessora d'associacions juvenils i ficada en unes quantes assemblees

El més pessimista seria pensar que és quelcom que només ens beneficia a nosaltres mateixos i que de vegades ni tan sols això, que ens fem una pel·li mental per deixar de fer coses que en realitat ens farien sentir millor, que el món s'ensorrarà igualment i que hauré estat pensant si havia de menjar llonganissa o no, que hi ha coses més importants a la vida, que hem invertit a canviar quan no n'hi ha cap necessitat, que per fer un CCT hem descuidat les persones que estíem, hem deixat de somriure, hem perdut amabilitat i no hem sabut gestionar maldecaps i pessimismes diversos... Per això el CCT ha d'anar lligat a un creixement personal en positiu esperant que aquestes accions repercuteixin directament o indirectament en el nostre entorn.

Que es connecteixi en un nínxol més del mercat...

Enric, 43 anys, Barcelona
Aficionat als ocells i a la muntanya, pare, informàtic en una caixa d'estalvis

El meu pensament més pessimista és que veig difícil sortir del cercle de la gent que ja hi està implicada. Ens costa molt arribar a altres col·lectius o xarxes socials diferents. Veig complicat que el consum responsable es generalitzi.

Pablo, 30 anys, Madrid
Educador ambiental i llicenciat en Ciències Ambientals. Actualment treballa a Greenpeace en temes d'educació i consum

I alhora crec que és una excel·lent oportunitat perquè la gent que no fa res pel medi ambient s'hi pugui implicar a través del consum responsable, perquè permet acostar i connectar problemàtiques ambientals i socials amb la quotidianitat dels consumidors/es. Per exemple, ens permet enllaçar la desforestació de l'Amazones amb el consum de carn, i això té molt potencial educatiu.

Narrea, 27 anys, Barcelona
Plantejant-me anar a Galícia a viure del camp i per al camp. Mentrestant, des d'un centre cultural proposo intercanvis i projectes per conèixer altres realitats

Ser-veix i n'estic convençuda... El problema que jo hi veig és canviar les inèrcies de la majoria perquè l'impacte deixi de ser a escala personal per passar a ser a escala col·lectiva.

Amaranta, 26 anys, Barcelona
Sociòloga, violinista i aprenent de xiatsu

El meu pensament més pessimista està relacionat amb el temps. El consum conscient actua sobre els valors culturals i les pràctiques socials associades a aquests valors. És un canvi social molt lent en relació amb l'actual context de fragilitat i urgència planetària. La pregunta que em surgeix és si hi arribarem a temps...

Dolores, 49 anys, Ontinyent (València)
Faig de mestra. Des de sempre he treballat el reciclatge, la publicitat, les arrels...

Ho compare a fer un castell de cartes, costa molt, amb tota la paciència, però el mínim moviment bruscat que es puga fer ho tomba tot. Doncs així un munt de gent va fent com les formiguetes el seu esforç; i llavors en vénen quatre, i amb dos partits de futbol, quatre carreres i unes festes fastuoses es carreguen l'esforç dels altres.

Per arribar a aconseguir-ho cal començar, i si comencem hi podem arribar... algun dia. Com una taca d'oli que va escampant-se.

A grans trets sóc pessimista. Com més notícies llegeixes d'arreu del món, menys solucions hi veus.

Anònima, 60 anys, Barcelona
Treballa en una editorial petita i tinc una filla i un fill de més de 30 anys que viuen fora de casa

Antònia, 48 anys, Tarragona

Sóc mare i faig tallers per a nens amb materials de rebuig i moltes coses més

Molts, però no cal dir-ho a ningú, perquè si ho dius la cosa no funciona, la gent se't gira d'esquena, és molt millor fer.

Quan algú mira la meva carmanyola i veu i olora el dinar, mmmmmm, se li obre la gana, això sí que funciona.

Conscienciar-nos està bé però sobretot si fem servir les energies atacant els de dalt, on es prenen les decisions, comproment-los i influint-los.

David, 36 anys, Consell de Llobregat (Baix Llobregat)

Era veterinari, ara sóc venedor de ciència virtual, una peça més del sistema

Ana, Maliaño (Cantàbria)

Presideixo una associació sobre consum conscient i tinc un nen de dos anys

La reutilització que fem als nostres *zapatines* ("mercadillos"). Cada vegada més gent s'hi anima i hi creu; això ja és una cosa pràctica i segur que ja no farà marxa enrere.

Que cada vegada som més... I hi ha canvis positius que ja són tangibles, i d'altres d'interns que són intangibles però molt vívids. Això m'emociona.

Conchil, 29 anys, Madrid

Investigo en comunicació ambiental i participo en projectes variats

Però acabem amb un d'optimista

Alicia, 38 anys, País Basc

Mestressa, voluntària en el consell escolar i en altres àmbits, mare de tres nens i de dos gossos

No hi treballem tots els que hi som ni hi som tots els que hi treballem. Moltes vegades es fan coses i els altres no se'n assabenten, jo crec que som molts més dels que sembla i crec que amb el temps tindrem molta més força. Igual que altres moviments anteriors, penso que nosaltres no ho veurem però somio en un món més sa mentalment, crec cegament que hi ha un altre món possible i que entre tots podem fer-lo realitat, tot i que per ara només sigui possible a les nostres petites llars.

La gent està enganxada a la identitat que dona el consum, l'aparentar i l'estatus, i no deixarà de consumir bojament fins que no li falti la pasta.

Però com que de pasta en faltarà... la gent es despertarà i confiarà més en si mateixa, una nova consciència, confiaran en productes locals, faran els viatges a través del cinema i les fotografies, reciclaran mobles i roba, aprendran de bioconstrucció, a cosir, a fer conserves, a conrear-se l'hort ..

Sonia, 33 anys, Algeciras (Terol)

Sóc tu, sóc jo, faig riure i ajudo a fer projectes en una fundació que treballa amb discapacitats intel·lectuals

Podem compartir les vostres vivències i visions a través del qüestionari que trobareu a

Qui ho prova ja ha traspasat la línia, ja no torna enrere. Més o menys, ja estarà ficat en el consum conscient!

Mònica, 42 anys, Barcelona

Faig llibres, els promocio, sóc mare i moltes coses més!

www.opcions.org/enquesta.html